

Medieninformation

Einsteins erste und geniale Frau Mileva Marić-Einstein ruht seit 1948 am Nordheim Friedhof in Zürich.

Die Tesla Society Schweiz hatte sich seit 2004 zum Ziel gestellt, die geniale Mathematikerin zu rehabilitieren.

Datum: 14. Juni 2009
Textinhalt: deutsch / srpski

Medienstelle:
Tesla Society Schweiz,
Tel. 071 288 66 93, Fax: 071 288 69 93, Mail: info@teslasociety.ch

Einweihung der Gedenktafel für Mileva Marić-Einstein

**Sonntag, 14.Juni 2009
Friedhof Nordheim, Zürich
15.00 Uhr**

Pressemitteilung

Am 23. Juni 2004 wurde das 1973 aufgehobene Grab, auf Initiative der Tesla Society Schweiz und mit Hilfe der Züricher Behörden, am Nordheim Friedhof in Zürich wiederentdeckt.

Am 29. August 2004, anschließend daran, wurde der erste Führbittengottesdienst nach 56 Jahren und zu Ehren von Mileva, von der Tesla Society Schweiz organisiert.

Diesen Sonntag, den 14. Juni 2009, wird das Ministerium für die Diaspora der Republik Serbien, zum ersten Mal offiziell und auf staatlichem Niveau, nahe ihrer Grabesstelle am Zürcher Friedhof Nordheim eine Ehrentafel einweihen. Unterstützt wird dieses Projekt durch die Züricher Behörden, der serbischen Botschaft in Bern und der serbisch-orthodoxen Kirche in der Schweiz und aus Serbien.

Mileva Marić kam am 19.12.1875, im serbischen Titel, als eines von 3 Kindern zur Welt.

Vater Miloš und Mutter Marija waren zu dieser Zeit wohlhabende Großgrundbesitzer.

Milevas mathematische Begabung wurde früh von damaligen Lehrern anerkannt und vom Vater gefördert.

So besuchte sie verschiedene höhere Schulen in Titel, Sremska Mitrovica, Ruma, Novi Sad (Serbien) und Zagreb (Kroatien). Da Frauen damals nur in Zürich studieren konnten, durfte die junge und mutige Serbin 1894 in die Schweiz einreisen. Sie bestand auf Anhieb die Aufnahmenprüfung und schrieb sich am Polytechnikum Zürich (heute ETH) ein, und studierte zuerst Medizin, anschließend Physik.

Dort lernte sie den 4 Jahre jüngeren Albert Einstein kennen. Die beiden gingen gemeinsam in dieselbe Klasse. Mileva war das einzige Mädchen im ganzen Jahrgang der Studierenden gewesen.

Die beiden verliebten sich ineinander und heirateten in Bern am 6.1.1903, im engsten Freundeskreis.

Aus der anfangs glücklichen Ehe gingen 3 Kinder hervor: Lieserl, Hans Albert und Eduard.

Während Albert als Professor an den Hochschulen in Prag und Berlin arbeitete, begleitete in seine Familie immer auf Schritt und Tritt. Mileva half intensiv und bereitete mehrere Vorlesungen für Albert vor.

1914 begann dann die Ehekrise. Albert fing mit seiner Cousine ein Verhältniss an. 1919 kam es deshalb zur Trennung und die Ehe wurde geschieden. Mileva reiste mit beiden Kindern zurück nach Zürich.

Am 4. August 1948, nach langer Krankheit gänzlich erschöpft, verstarb Mileva einsam und in aller Stille im EOS Sanatorium in Zürich.

Der Grad ihrer Beteiligung an Einsteins wissenschaftlichen Werken ist heute, ein unter Biografen viel diskutiertes Thema.

Albert schreibt an Mileva:

- „**Wie glücklich bin ich, dass ich in dir eine ebenbürtige Kreatur gefunden habe, die gleich kräftig und selbstständig ist wie ich!**“ und weiter in einem anderen Brief:

- **Wie stolz und glücklich werde ich sein, wenn wir beide zusammen unsere Arbeit über die Relativbewegung siegreich zu Ende geführt haben.**“

Die Tesla Society Schweiz ist eine Non- Profit Organisation, gegründet am 7.Januar 2004, dem Todestag von Nikola Tesla. Ziel ist es den Bekanntheitsgrad des bedeutenden Erfinders, speziell im deutschsprachigen Raum zu erhöhen. Die Tesla Society besitzt eine umfangreiche Sammlung über Tesla und macht diese mit laufenden Tesla-Wanderausstellungen der Öffentlichkeit zugänglich.

Eine Wanderausstellung mit dem Titel „Mileva Marić-Einstein - Die Muse hinter der Formel“ ist in Vorbereitung.

Medienstelle: Tesla Society Switzerland, Kennwort: Mileva Marić-Einstein

Tel. 071 288 66 93, Fax: 071 288 69 93, Mail: info@teslasociety.ch bzw. info@mileva-einstein.com

Otkrivanje spomen-ploče Milevi Marić-Ajnštajn

nedelja, 14.Juni 2009
groblje Nordheim, u Cirihi
15.00h

Obaveštenje za medije

23. Juna 2004, nakon što je 1973 bio izdignut, grob je na inicijativu Društva „Tesla Society Switzerland“ i uz pomoć vlasti grada Ciriha pronađen na groblju Nordheim u Cirihi.

29. Avgusta 2004 „Tesla Society Switzerland“ je organizovalo prvi parastos nakon 56 godina u čast Milevi.

Ove nedelje, 14 Juna 2009, Ministarstvo za dijasporu Vlade Republike Srbije će prvi put zvanično obeležiti grob i postaviti spomen ploču u neposrednoj blizini groba, na ciriškom groblju Nordheim. Ovaj projekat je podržan od strane vlasti grada Ciriha, Ambasade Republike Srbije u Švajcarskoj i Srpske Pravoslavne Crkve Švajcarske i Srbije.

Mileva Marić je rođena 19.12.1975 u Titelu, kao jedno od troje dece. Otac Miloš i majka Marija su u to vreme bili bogati veleposednici. Milevina matematička obdarenost je od tadašnjih učitelja bila rano uočena i od oca podržavana. Očeva podrška joj je omogućila da se školuje po raznim višim školama u Titelu, Sremskoj Mitrovici, Rumi, u Novom Sadu i Zagrebu. Žene su, u ono vreme, jedino na Univerzitetu u Cirihi bile dopuštene, tako da je mlada i hrabra Srпкиnja 1894 dobila dozvolu boravka u Švajcarskoj. Prijemni ispit je isprva položila i upisala medicinu na višoj Politehničkoj Školi u Cirihi (danas ETH), a kasnije prešla na odsek za fiziku.

Tu je upoznala 4 godine mlađeg Alberta Ajnštajna. Oboje su išli u isti razred, a Mileva je bila jedina studentkinja te generacije. Zaljubili su se jedno u drugo i 6.1.1903, u najužem krugu prijatelja, venčali u Bernu. Iz prvobitno srećnog braka proizišlo je troje dece: Liserl, Hans Albert i Eduard.

Dok je Albert zauzimao mesto profesora na Univerzitetima u Pragu i Berlinu, porodica ga je uvek pratila u stopu. Mileva je za to vreme intenzivno pomagala i pripremala predavanja za Alberta.

1914 dolazi do bračnog raskola zbog Albertove veze sa njegovom rođakom, koji je 1919 doveo do razvoda braka. Mileva se stoga sa dvoje dece vraća sama za Cirihi.

Mileva Marić je 4. Avgusta 1948, posle mukotrpane bolesti i iznurena, usamljena i u tišini, preminula u EOS Sanatorijumu u Cirihi.

Stepen njenog udela u Ajnštajnovim naučnim radovima je danas, među raznim biografima, mnogo diskutovana tema.

Albert piše Milevi:

-„Kako sam srećan, da sam u tebi pronašao ravnopravno stvorenje (Kreaturu), koje je jednako snažno i samostalno kao ja!“ i dalje, u jednom drugom pismu:

-„Kako ću biti srećan i ponosan kada, nas dvoje zajedno, naš rad o relativnosti pokretanja uspešno privedemo kraju.“

„Tesla Society Switzerland“ je nonprofitna organizacija, osnovana 7.Januara 2004, na dan smrti Nikole Tesle.

Cilj Društva je da uveća znanost poznatog izumitelja, specijalno u nemačkom govornom području.

„Tesla Society Switzerland“ poseduje svestranu zbirku o Tesli koju, kroz putujuće izložbe, dostupa javnosti.

Putujuća izložba o Milevi, sa naslovom „Mileva Marić-Ajnštajn - Boginja iza formule“, je u pripremanju.

Kontakt: Tesla Society Switzerland, Projekat: Mileva Marić-Einstein,

Tel. 071 288 66 93, Fax: 071 288 69 93, Mail: info@teslasociety.ch bzw. info@mileva-einstein.com

REPUBLIC OF SERBIA
Ministry for Diaspora

PROGRAM
14 June 2009

*Unveiling and consecration of memorial grave stone
dedicated to Mileva Marić Einstein*

- 9.30 Archpriest liturgy in the Serbian Orthodox Church in Zurich.
Central European Bishop Constantine (*Glattstegweg 91, 8051 Zürich*)
- 15.00 Consecration of the memorial grave stone at Nordheim cemetery.
Central European Bishop Constantine with clergy

*Formal ceremony at the Culture Centre
Kulturhaus Helferei, Kirchgasse 13, 8001 Zürich*

- 16.30 Welcome drink
- 17.00 Serbian and Swiss national anthems performed by the church choir „Bogorodičin“
- 17.10 Speech
Mr. Srđan Srećković Minister for Diaspora of the Republic of Serbia,
Mr. Christof Meier Director of the City's Office for Cross-cultural Issues, Zurich
H.E. Mr. Milan St. Protić Ambassador of the Republic of Serbia in Switzerland
- 17.20 Oratorio for Mileva Marić Einstein - musical performance accompanied by traditional Serbian sacred music
- 18.00 Cultural programme by students from supplementary schools on the Serbian language in Switzerland
- 18.30 Cultural Society *Kolo* from Baden, civic dance
- 18.45 Cocktail

Vase Čarapića 20, 11 000 Belgrade
Tel: +381 11 3202 900 Fax: +381 11 2636 815
kabinet@mzd.gov.rs www.mzd.gov.rs

EINWEIHUNG DER GEDENKTAFEL MILEVA MARIC-EINSTEIN - 14.6.2009 NORDHEIMFRIEDHOF-ZÜRICH

ZÜRICH-NORDHEIM, 23.6.2004

GRABAUFINDDUNG NORDHEIM FRIEDHOF-ZH

19.12.1875-4.8.1948

MILEVA MARIC-EINSTEIN TESLA SOCIETY SCHWEIZ

-Beerdigung-
6.8.1948
16.30 Uhr
Grabfeld "9"
Nr. 9357

ZÜRICH-NORDHEIM, 29.AUGUST 2004

ERSTER FÜHRBITTENGOTTESDIENST
NACH 56 JAHREN - SRPSKI: I.POMIEN -

Einsteins Frau Ist die erste Frau Albert Einsteins, Mileva Einstein-Maric, ein verkanntes Genie, welches einen massgeblichen Beitrag an Einsteins Relativitätstheorie leistete? In Zürich wurde diesen Sommer ihr Grab auf dem Nordheim-Friedhof wiederentdeckt. Sicher ist nur, dass das Leben der ehemaligen Physik-Studentin einsam endete.

Das Zürcher Grab Milevas

Rätsel und Mythen um die erste Frau von Albert Einstein, Mileva Einstein-Maric

Als Physikstudentin am Polytechnikum Zürich war sie eine Exklusivität. Als Ehefrau von Albert Einstein wurde sie unglücklich. Das Grab von Mileva Einstein-Maric wurde jetzt wiederentdeckt.

BRUNO KNELLWOLF

Am 23. Juni dieses Jahres trafen sich sieben Menschen auf dem Nordheim-Friedhof in Zürich: Vertreter des Stadtarchivs und Bestattungsamtes, ein serbisch-orthodoxer Priester, die Generalkonsulin von Serbien und Montenegro sowie Peter Stojanovic. Letzterer ist Gründer der Tesla Society Schweiz (siehe Kasten), wohnt in St. Gallen und hat hier ein Archiv angelegt. Der Inhalt: Mileva Einstein-Maric. Die erste Frau des genialen Physikers Albert Einstein, mit dem Mileva drei Kinder hatte.

Der Priester hat ein Kreuz mitgebracht, um die Wiederauffindung des Grabs von Mileva Einstein zu würdigen: «Grab Nr. 9357, Grabfeld Nr. 9». Einen Grabstein sieht man nicht mehr, ein Grab auch nicht, nur grüne Wiese – aus alten Plänen wurde die Grabstelle rekonstruiert. Unauffällig, ohne Glanz – so wie das Leben von Mileva geendet hat. Nun soll ihr eine Gedenktafel gewidmet werden.

«So sehr mich mein altes Zürich wieder anheimelt, so sehr fehlst Du mir, meine kleine, liebe rechte Hand. Ich mag hingehen, wo ich will – ich gehöre doch nirgends hin und ich vermisse zwei Ärmchen und das glühende Mäulchen voller Zärtlichkeit und Puzerline.»

Albert an Mileva, 9. August 1900

Erst lange nach ihrem Tod 1948 ist die gebürtige Serbin wieder ins öffentliche Bewusstsein gerückt. Und bald rankten sich Gerüchte um Mileva: War sie massgeblich an den grossen physikalischen Geniestreichen, vor allem an der Entwicklung der Relativitätstheorie, beteiligt? Immerhin war sie bis 1905, das als das fruchtbarste wissenschaftliche Jahr Einsteins gilt (Entdeckung der Lichtquanten, erste Arbeiten zur Relativitätstheorie), die Frau an seiner Seite.

Physik war tatsächlich auch die Disziplin von Mileva. Als einzige Frau begann sie zusammen mit Albert Einstein 1896 am Polytechnikum, heute die Eidgenössische Technische Hochschule Zürich, ihr Physikstudium. Dies zu einer Zeit, als es gemäss dem Biografen Armin Hermann noch hiess: Gelehrte Frauen seien «Ergebnisse der Entartung» und «Nur durch krankhafte Veränderungen kann das Weib andere Talente als die zur Geliebten und Mutter befähigenden erwerben». Mileva kam nicht zuletzt nach Zürich, weil dort Frauen überhaupt studieren durften.

Geboren worden war Mileva 1875 in Novi Sad, damals zu Ungarn gehörend. Ethnisch war sie Serbin und die Tochter eines wohlhabenden Beamten. Bevor sie in die Schweiz kam, hatte sie mit besonderer Genehmigung den Mathematik- und Physikunterricht an einem Knabengymnasium in Zagreb besucht. Um ihre Ausbildung zu vervollständigen, wechselte sie 1894 an die Höhere Töchterschule der Stadt Zürich, danach schrieb sie sich an der Universität Zürich zum Medizinstudium ein, wechselte aber kurze Zeit später ins Physikstudium.

Dort traf sie den jungen Einstein. In der dreieinhalb Jahre älteren Mileva Maric fand er eine Partnerin, die seine wissenschaftliche Begeisterung und seine Interessen teilte. Zeugnis davon sind die Liebesbriefe, die beiden in den Jahren 1897 bis 1903 austauschten, welche in Buchform* gesammelt sind. Sie geben allerdings keinen Aufschluss darüber, wie weit der Beitrag Milevas an Einsteins Schaffen geht. Doch zeugen ihre frühen Briefe an Einstein «von einem hohen Mass an Selbstsicherheit und Unabhängigkeit, Disziplin im Studium und einer gehörigen Portion Spottlust», wie der Biograf Jürgen Renn schreibt. Doch bald wird in diesen Briefen ihr Gefühl der Isolation als einzige Frau in ihrem Semester deutlich spürbar. Ihre späteren Briefe sind oft von einem fatalistischen Ton gekennzeichnet. Die Briefe zeigen, wie Mileva 1901 zum zweiten Mal versuchte, das Fachlehrerdiplom am Polytechnikum zu erwerben, was ihr wiederum nicht gelang.

Ein halbes Jahr später brachte sie die gemeinsame Tochter zur Welt. Die Geburt eines unehelichen Kindes machte ihre Situation noch prekärer. Zum einen missbilligten die Eltern Einsteins die Verbindung Alberts zu Mileva. Zum anderen hatten beide noch kein gesichertes Einkommen, Einstein hatte damals nur eine Aushilfslehrerstelle am Technikum Winterthur. Durch das Töchterchen «Lieserl» wird die Bewerbung Einsteins für eine feste Stelle im Patentamt Bern zusätzlich gefährdet. Vom «Lieserl» ist später nie mehr die Rede; bis heute ist nicht klar, was aus Einsteins erstem Kind geworden ist. Vermutet wird, dass sie zur Adoption freigegeben worden ist.

Ich freu mich auch sehr auf unsere neuen Arbeiten. Du musst jetzt Deine Untersuchung fortsetzen – wie stolz werd ich sein, wenn ich gar vielleicht ein kleines Doktorlein zum Schatz hab & selbst noch ein ganz gewöhnlicher Mensch bin.

Albert an Mileva, 13. September 1900

Nachdem Albert am 16. Juni 1902 eine Anstellung am Patent-

Bild aus glücklichen Tagen: Albert Einstein mit Ehefrau Mileva Einstein-Maric, seiner früheren Studiengefährtin am Polytechnikum Zürich.

amt erhalten hat, heirateten die beiden sechs Monate später. Die Briefe deuten darauf hin, dass Mileva ab diesem Zeitpunkt 1902 nicht mehr die geistig-seelisch beeindruckende Partnerin war, in die er sich fünf Jahre zuvor verliebt hatte. Trotzdem wurde 1904 ihr erster Sohn, Hans Albert, geboren und 1910 ihr zweiter Sohn Eduard.

Bereits zu diesem Zeitpunkt hatte sich das Paar auseinander geliebt. Dem lebensfrohen, selbstbewussten Einstein missfiel die immer misstrauischere, wortkargere Mileva in ihrer depressiven Art. Einstein schrieb später: «Auch ihre körperliche Behinderung hat zu dieser psychischen Grundeinstellung beigetragen.» Eine Knochentuberkulose hatte zu einer Verkürzung eines Beines geführt, weswegen sie hinkte.

Einstein folgte 1914 dem Ruf nach Berlin, Mileva reiste ihm mit den beiden Kindern nach, verliess Einstein aber bald wieder Richtung Zürich; die Ehe wurde 1919 geschieden. In Zürich lebte sie danach weitere drei Jahrzehnte in bescheidenen Verhältnissen und profitierte nur noch einmal von Einsteins Erfolg. Nachdem dieser im Jahr 1921 den Nobelpreis für Physik zugesprochen bekam, erhielt Mileva das Geld

für die Söhne. Der jüngere Sohn Eduard litt an Geisteskrankheit und musste in der Heilanstalt Burghölzli gepflegt werden, das in Immobilien angelegte Geld schwand dementsprechend. Das Verhältnis zwischen Mileva und Albert war inzwischen derart schlecht, dass Einstein, nun in den USA lebend, keinen guten Faden an Mileva liess und sie auch finanziell nicht besonders unterstützte. Auch seine mangelnde Fürsorge für seine Söhne warf Schatten auf den Nobelpreisträger und förderte das Entstehen von Mythen.

Aber siehst, es ist wirklich ein Lieserl geworden, wie Du es wünschtest. Ist es auch gesund und schreit es schon gehörig? Was hat es denn für Augerl? Wem von uns sieht es mehr ähnlich?

Albert an Mileva, 4. Februar 1902

Die feministische Zeitschrift «Emma» publizierte 1983 einen Aufsatz zu Mileva Maric mit dem Titel: «Die Mutter der Relativitätstheorie». Der Frau sei Unrecht geschehen, ihr Anteil am Zustandekommen der Theorie sei totgeschwiegen worden. Eine These, welche eine serbische Biografin bereits 1969

in die Welt gesetzt hatte. «Wahrscheinlich hätte Einstein über diesen surrealistischen Witz schallend gelacht», schreibt Buchautor Armin Hermann. Schon 1920 war ihm von Antisemitismen Plagiat vorgeworfen worden. Allerdings hatten diese keine Ahnung, bei wem Einstein abgeschrieben haben soll. Einen wissenschaftlichen Beweis für eine Mitarbeit Milevas an der Relativitätstheorie wurde ebenfalls nicht gefunden. Dass sie zumindest während einiger Jahre als mutige, junge Intellektuelle Inspiration und Beistand war, scheint dagegen nicht umstritten. «Ich bin glücklich, dass ich eine Person gefunden habe, welche mir ebenbürtig ist», wird Einstein denn auch in einem neuen Film einer australischen Regisseurin zitiert.

Eine der Akten in Peter Stojanovics Wohnung in St. Gallen weist den Weg nach Rorschach – zur Pianofabrik Sabel. Dort hatte sie ein Klavier oder zumindest einen Teil davon gekauft. Wenige Wochen später starb sie am 4. August 1948 in Zürich. Am 6. August um 16.30 Uhr wurde sie im Friedhof Nordheim beerdigt.

* «Albert Einstein, Mileva Maric. Am Sonntag küsst ich Dich mündlich. Die Liebesbriefe 1897–1903», Piper-Verlag, München/Zürich

vermutet, dass Einstein dem Militärdienst entgehen wollte. Auch später stand er oft in Opposition zu seinen Lehrmeistern, was vielleicht zur Legendenbildung beigetragen hat. Peter Stojanovic hat Kopien der Zeugnisse der ETH Zürich zu Hause in seinem Archiv. Einstein hatte gute Noten. Allerdings ist bemerkenswert, dass seine Kommilitonin Mileva nicht die schlechteren hatte als der spätere Nobelpreisträger. Das Fachlehrer-Diplom hat Mileva allerdings nicht geschafft. (Kn.)

STICHWORT

Tesla Society

Nicolas Tesla war ein bedeutender und genialer serbo-amerikanischer Erfinder und Physiker. Der am 10. Juli 1856 im heutigen Kroatien geborene Serbe wanderte nach Studien in Graz, Wien und Paris in die USA aus und war ab dem Jahre 1884 als Mitarbeiter bei Thomas Edison beschäftigt. Er gründete in New York ein eigenes Labor und entdeckte unabhängig von anderen Physikern das Prinzip des Drehstrommotors und erzeugte mit dem Tesla-Transformator die ungefählichen

hochfrequenten Wechselströme hoher Spannung, aber kleiner Stromstärke, welche vor allem in der Medizin nützlich sind. Der 1943 in New York verstorbene Tesla hat hunderte von Erfindungen zu Energie und Magnetismus gemacht. Die Tesla Society versucht das Andenken an den Physiker wach zu halten. In der Schweiz hat der in St. Gallen wohnhafte Peter Stojanovic die Tesla Society Schweiz gegründet. (Kn.)
www.teslasociety.ch

Mileva Einstein-Maric mit ihrem 1904 geborenen Sohn Hans Albert.

STICHWORT

Albert Einsteins Noten

Eine Legende ist nicht totzukriegen: Albert Einstein war zu keiner Zeit ein schlechter Schüler, schreibt der Biograf Armin Hermann. Im Luitpoldgymnasium in München hatte er immer gute bis sehr gute Noten. Er war der jüngste in seiner Klasse und erhielt in Latein und Mathematik die Höchstnoten, eine Eins, im Griechischen eine Zwei. Monate später verliess er im Jahre allerdings nach einem Streit mit seinem Klassenlehrer die Schule ohne Abschlussexamen. Man

vermutet, dass Einstein dem Militärdienst entgehen wollte. Auch später stand er oft in Opposition zu seinen Lehrmeistern, was vielleicht zur Legendenbildung beigetragen hat. Peter Stojanovic hat Kopien der Zeugnisse der ETH Zürich zu Hause in seinem Archiv. Einstein hatte gute Noten. Allerdings ist bemerkenswert, dass seine Kommilitonin Mileva nicht die schlechteren hatte als der spätere Nobelpreisträger. Das Fachlehrer-Diplom hat Mileva allerdings nicht geschafft. (Kn.)

ПЕТАР СТОЈАНОВИЋ, ПОРЕКЛОМ ИЗ ПАРАЋИНА, ОТКРИО ГРОБ СЛАНЕ НАУЧНИЦЕ МИЛЕВЕ МАРИЋ-АЈНШТАЈН НА ГРОБЉУ НОРДХАЈМ У ЦИРИХУ

НОВО ОБЕЛЕЖЈЕ НАЈСЛАВНИЈОЈ СРПСКИЊИ

Милева Марић, једна од највећих математичарки света, и прва супруга нобеловца Алберта Ајнштајна, умрла је 4. августа 1948. године у 73. години и сахрањена на гробљу Нордхајм у Цириху у алеји заслужних личности. Двадесет и пет година касније управа гробља Нордхајма је споменик склонила јер нису плаћене дажбине. Вечно почивалиште Српкиње Милеве Марић-Ајнштајн отада је зарасло у траву и пало у заборав

Вишегодишњим напорима младог уметника Петра Стојановића из Сент Галена, пореклом из Параћина, недавно је откривен гроб славне српске научнице на циришком гробљу Нордхајм.

— Већ у младости сам изучавао дела Милеве Марић-Ајнштајн. То је био и мотив да се преселим из Аустрије у Швајцарску и пронађем место где почива Српкиња Милева која је задужила свет науком а, на неки начин, остала у сенци свог су-

пруга Алберта Ајнштајна, прича Петар Стојановић.

На циришком гробљу у вечном миру почивају многа имена која су у мишлом веку задужила цивилизацију својим делима. Међу њима је и Милева Марић,

Спомен плоча

Момирка Маринковић, генерални конзул у Цириху, послала је захтев швајцарским властима да се одобри постављање обележја на најближем месту до гробља, с обзиром да није дозвољено постављање спомен плоче на гробу. Госпођа Маринковић се, том приликом, захвалила швајцарским институцијама у Цириху, које су омогућиле Петру Стојановићу да утврди тачно место где почивају мошти Милеве Марић-Ајнштајн, жене чије је име записано у свим енциклопедијама међу 100 најпознатијих жена света.

светска математичарка и прва жена нобеловца Алберта Ајнштајна.

За вечно почивалиште Милеве Марић-Ајнштајн на гробљу Нордхајм у Цириху светска јавност је сазнала крајем јуна ове године, захваљујући Петру Стојановићу, оснивачу Меморијалног центра „Никола Тесла“ у Сент Галену. Букет цвећа на гроб светске научнице положили су, поред Петра, Момирка Маринковић, генерални конзул у Цириху, др Ана Пија Мансен, представник Архива града Цириха, Бригита Кнепфел-Портман, аутор књиге о Милеви Марић-Ајнштајн из Сент Галена, Маријана Херолд, шеф канцеларије за умрле града Цириха и други.

Бурна биографија

Милева Марић је рођена 19. децембра 1875. године у Тителу крај Новог Сада. Као дете богатих родитеља похађала је Краљевску гимназију у Шапцу, а матурирала у Загребу. У то време у Србији жене нису студирале па је 1896. године ушласла медицину на универзитету у Цириху, не задуго, прелази на техничке науке, смер математика и физика, као једини женски студент. Исте године студирање је започео и Алберт Ајнштајн, а из њихове страстне студенске љубави раба се кћи Лизерт, венчала су се 6. јануара 1903. године. Поред ћерке, која је рано умрла, у браку су стекли и два сина: Ханса Алберта, касније професора калифорнијског универзитета у Берклију у Америци и млађе, Едуарда, који је боловао од шизофреније и о коме се Милева брижљиво старала све до своје смрти 1948. године. Едуард је умро десет година касније, 1921. године, Алберт Ајнштајн примио је Нобелову награду за физику. Милева је умрла 4. августа 1948. године на клиници Еос у

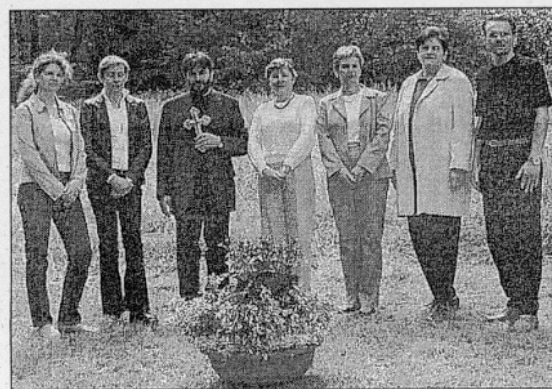
Цириху. Последња жеља Милеве Марић је била да њену сахрањену обави Руска православна црква у Цириху, која је тај чин и испоштовала 6. августа у 16,30 часова уз звуке мошартовог „Реквијема“.

По физичару Евену Харису Волкеру, а и другима, основна идеја теорије о релативитету је потекла од саме Милеве Марић. Биограф Аброн Цофе тврди да је и лично видео документа са теоријом, која је својом руком Милева потписала са „Ајнштајн-Марић“. Да ли је Српкиња Милева Марић открила, а потом и устукнула, теорију релативитета свом сурругу Алберту Ајнштајну, коме је 1921. године уручена и Нобелова награда, бави се и недавно снимљени документарни филм „Ајнштајнова супруга“.

Милева Марић на почетку студија у Цириху 1896. године

— Доласком у Швајцарску пре пет година, свакодневно сам проучавао литературу о Милеви Марић-Ајнштајн. После једне моје изложбе слика у Цириху, упознао сам представника католичке цркве (која је желео да остане анониман), и замолио да ми помогне у проналажењу места где је сахрањена најпознатија и најславнија Српкиња, прича Петар Стојановић. Одмах сам ступио у контакт и са др Аном Пијом Мансен, која је задужена за архив града Цириха. Први контакти су били у знаку и њене жеље да ми помогне.

Сведоци историјског чина: Бригита Кнепфел-Портман, аутор књиге о Милеви, др Ана Пија Мансен, представник Архива Цириха, Симеун Продановић, свештеник, Момирка Маринковић, генерални конзул СЦГ у Цириху, Мариан Херолд, представник града Цириха, Труди Волф, шеф гробља и Петар Стојановић, оснивач Теслиног центра у Швајцарској и организатор историјске акције

Петар Стојановић се посебно захваљује на помоћи др Љуби Вујовићу, генералном секретару Меморијалног центра „Никола Тесла“ из Њујорка, Мирјани Самарији, Уједињеном конгресу Срба из Америке, Католичкој цркви у Цириху, Симеону Продановићу, свештенику из Цириха, Момирки Маринковић, генералном конзулу СЦГ у Цириху и Иринеју Добрије-

вићу, референту Синода Српске православне цркве и главном уреднику информативне службе у београдској Патријаршији.

— Жртвовао сам и одмор у жељи да вишегодишњу потрагу окоман баш у овој години и пронађем гроб научнице која је задужила свет, каже Стојановић и подсећа: — Наредне године ће се обележити

„Ајнштајнова супруга“

Државни телевизијски канал АБЦ премијерно је недавно приказао документарни филм „Ајнштајнова супруга“ у Аустралији, а нешто пре тога и у Америци. Филм је узбуркао јавност, ради-

Филм „Ајнштајнова супруга“ приказује да је Милева била најзначајнији партнер Ајнштајновог раног стваралачког периода и равноправан учесник најплоднијег и најзначајнијег пе-

Милева и Алберт Ајнштајн

кално мењајући поглед на научни рад познатог научника. Продуцент и аутор сценарија, Аустралијанка Цералдина Хилтон, историчар и политиколог, обавља је велики део мукозног посла око главног лика Ајнштајнове супруге Милеве Марић, која је незаслужено била потиснута у заборав

„Ајнштајнову супругу“ Хилтон је писала више од осам година у намери да докаже да Ајнштајн није био самосталан како се, иначе, и приказује у научном свету, и да је зависио од сарадње и знања других. На универзитету је имао срећу да ожени колегињу са студија, бриљантног научника и по све одаога партнера. На жалост, Милева је била избрисана са страница научне историје снагом Ајнштајнове репутације. На њу је први скренуо пажњу физичар Евен Харис Волкер, анализирајући најважнији период Ајнштајновог стварања у 1905. години, када су заједно радили Милева и Алберт Ајнштајн.

За филм коришћени су бројни извори и документи, а најзначајнији детаљи нађени су у љубавним писмима Алберта Ајнштајна. Тако се и дошло до истините слике једног бриљантног ума и посебности у личности Милеве Марић.

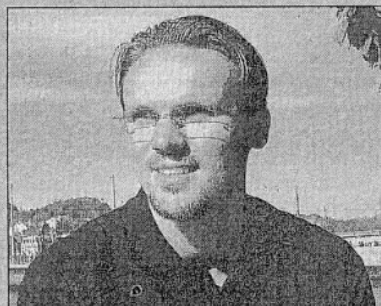
риода познатог научника.

„Да би смо дошли до истине није циљ да се умањи Ајнштајнов допринос науци, него да све сведемо у оквир реалности. Ајнштајн је у филму приказан са свим људским особинама без глорификације и његов гениј је приступачан је за разумевање људи у науци и у свету“, каже Цералдина Хилтон, продуцент куће Mels Films Ptx ltd из Аустралије. Филм је акредитован за престижну филмску награду „ЕМ-МУ“ у категорији документарних филмова.

Новинар Љубана Пређић-Јоксић, пратећи промоцију филма, каже: „Милева је била неприхваћена. Одбачена прво од јеврејске породице Ајнштајн, која није прихатала странце. Одбачена хировитошћу свог супруга за кога се може закључити да је био егостичан и без осећаја за породичну чистоту. Био је веома непоштен и без савести; убрзао је плодове славе и признања са бруталном безобзирношћу, свестан да су то плодови и Милеве Марић. Патни је од дечачког егоцентризма. Као „невало дете“, слично је своју скупоцену играчку, јединствену жену и нејаку децу...“

Истраживач српских заоставштина

Петар Стојановић (1973) рођен је у Лаутераху у Аустрији, где је провео двадесетак година. Његови родитељи, Драган (1948) и Зорица (1955), рођни Параћинци су напустили пре 32 године и, са другим сином Ненадом (1976), живе у Аустрији. У Параћину има станица, а ближу родбину у Тексини и Стржици код Параћина. Као децка чува да је бака и те тренутке памти као најлепше у животу. Већ пет година живи у Швајцарској, а пребивалиште има у Београду. Често наврати до Јагодине, Бушприје и Параћина и обиће наше манастире у околини. Крајем ове године, у сарадњи са Патријаршијом Српске православне Цркве, изложиће комплетан архив Милеве Марић-Ајнштајн из

Истраживач српске заоставштине: Петар Стојановић

градског архива Цириха.

Петар Стојановић је познат као вредан и неуморан истраживач заоставштине светски признатих научника. За гробом Милеве Марић-Ајнштајн трагао је неколико година и недавно, у присуству званичника Цириха, обележио његову локацију. Оснивач је Меморијалног центра „Никола Тесла“ у Сент Галену, члан је Теслиног меморијалног светског удружења са седиштем у Њујорку и задужен за швајцарску и Источну Европу; испред ове организације, сарађује и са Музејом „Никола Тесла“ у Београду. Бави се израдом уметничких православних икона које излазе у католичким црквама широм Швајцарске.

„Никола Тесла“ у Швајцарској

Меморијално удружење „Никола Тесла“ у Швајцарској основано је на Божић, 7. јануара ове године у Сент Галену, а оснивач је био млади уметник Петар Стојановић, родом из Параћина, сада настањен у Швајцарској. Централна свих меморијалних удружења је већ 25 година у Њујорку и најстарија је институција ове врсте. Никола Тесла је и Њујорку живео и радио, тамо је и умро 7. јануара 1943. године. Циљ интернет стране Меморијалног удружења „Никола Тесла“ у Швајцарској је приближавање радова овог генијалних научника из области наизменичне струје и њихова презентација на немачко говорно подручје у швајцарској и свету. Крајем прошле године архив Музеја „Никола Тесла“ у Београду је стављен на листу културних добара УНЕСКО-а.

стогодишњица открића теорије релативитета па је то, на неки начин, и захвалност Српкињи Милеви Марић-Ајнштајн.
Мирослав Ковачевић